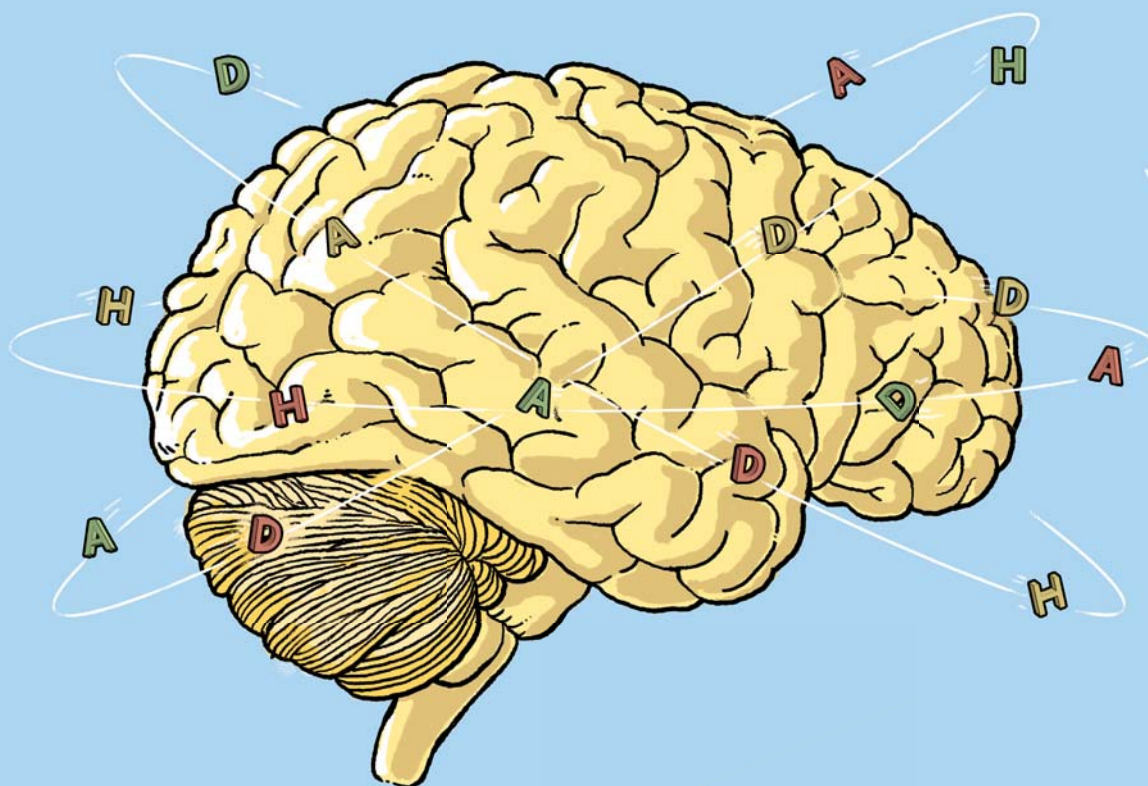

ADHD

PERUSTIETOA AKTIIVISUUDEN JA
TARKKAUVUUDEN HÄIRIÖSTÄ

BARNAVÅRDSFÖRENINGEN I FINLAND r.f.
Suomen Lastenhoitoyhdistys

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

ADHD tunnetaan suomenkielellä tarkkaavuus- ja ylivilkkaushäiriönä sekä aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriönä. Kyseessä on neuropsykiatrinen häiriö, johon liittyy aivojen toiminnan poikkeavuuksia sekä psykiatrisia oireita. Tämä usein hankaloittaa arjessa selviytymistä sekä opinnoista suoriutumista. Lapsi, jolla on ADHD ei välttämättä jaksaa odottaa vuoroaan, on lyhytjänteinen, tekee huolimattomuuksia ja on tapaturma-altis. Hänen saattaa olla vaikea ymmärtää tekojensa seurauksia ja pienetkin ärsykkeet häiritsevät helposti keskittymistä.

ADHD:hen voi liittyä myös muita samanaikaisia neurologisia ja /tai psykiatrisia vaikeuksia, kuten puheen ja kielenkehityksen häiriöitä, oppimisen erityis-

vaikeuksia (esimerkiksi luki-vaikeus), hahmotukseen ja motoriikkaan liittyviä häiriöitä, käyttäytymisen ja tunne-elämän ongelmia, sekä unihäiriöitä. Lapset, joilla on ADHD voivat olla lahjakkaita, mutta eivät välttämättä ymmärrä ryhmätilanteissa sosiaalisia vihjeitä, eivätkä osaa tulkita muiden tunteita tai ilmeitä. Tämä johtaa helposti ongelmiin kaverisuhteissa ja lapsi saattaa jopa epäoikeutetusti saada laiskan, ilkeän tai tyhmän leiman.

Tarkkaavuus-ylivilkkaushäiriötä esiintyy noin 3–7 prosentilla kouluikäisistä lapsista. Jokaisessa koululuokassa arvioidaan keskimääräisesti olevan yksi lapsi, jolla on tarkkaavuus-ylivilkkaushäiriö tai ainakin sen oireita. ADHD on yleisempää pojilla kuin tytöillä.

ADHD on aivojen toimintahäiriö, missä viestien välittyminen hermosolusta toiseen on puutteellista. Erityisesti tietyt tarkkaavuutta ja toiminnan ohjausta säätelevät aivoalueet eivät toimi kunnolla. Syyt ovat usein perinnöllisiä (usean eri geenin välityksellä peritty alttius). Muita syitä ovat esimerkiksi raskauden tai synnytyksen

aikana esiintyneet poikkeavuudet.

Tarkkaamattomuus, ylivilkkaus ja impulsiivisuus ovat ADHD:n kolme ydinoiretta. Ne tulevat esiin ja painottuvat eri tavoin eri yksilöillä ja eri tilanteissa. Oireet voidaan määrittellä tarkemmin seuraavalla tavalla:

TARKKAAMATTOMUUS	YLIVILKKAUS	IMPULSIIVISUUS
<ul style="list-style-type: none">• huolimattomuusvirheet• keskittymisvaikeus• ei kuuntele• ei suoriudu• vaikeus järjestää työt• välttelee tehtäviä• hukkaa tavaroita• häiriintyy ärsykkeistä• unohtaa asioita	<ul style="list-style-type: none">• levoton liikehdintä• poistuu paikaltaan• juoksee, kiipeilee• ei tee rauhallisesti• aina menossa• puhuu liikaa	<ul style="list-style-type: none">• vastaa kesken kysymyksen• vaikeus odottaa vuoroaan• keskeyttää, tunkeutuu

A cartoon illustration showing a young girl with blonde hair in a pink dress, a brown dog on a leash, and a young boy with brown hair in a green shirt and black shorts. The girl is looking at the dog, and the boy is holding the leash.

Ongelmana on, että oireyhtymää ei aina tunnisteta tarpeeksi hyvin, minkä vuoksi vain osa saa asianmukaisen hoidon. ADHD -oireet saattavat jäädä havaitsematta neuvolan tai terveystieteiden tarkastuksissa. Myös aikuisten kohdalla oireyhtymä voi jäädä tunnistamatta. Tunnistamista vaikeuttavat etenkin nuorten ja aikuisten kohdalla samanaikaisesti esiintyvien muiden häiriöiden, ns. liitännäis-oireiden, yleisyys.

ADHD on ns. kliininen diagnoosi. ADHD:n tunnistaminen ja tutkiminen on vaativaa ja aikaa vievää. Lääketieteellisten ja psykologisten tutkimusten lisäksi havainnoidaan käyttäytymistä kotona ja koulussa/päiväkodissa muun muassa haastatteluita ja kyselylomakkeita apuna käyttäen. Diagnoosi määräytyy sen mukaan, kuinka paljon lapsella on ADHD -oireita ja missä määrin ne hankaloittavat arkielämän

sujumista. ADHD -diagnoosi voidaan luotettavasti tehdä noin 5–6-vuotiaasta lähtien. Yksi diagnoosin edellytyksistä on, että oireet ilmenevät ainakin kahdessa eri paikassa, esimerkiksi kotona ja koulussa, oireet ovat kestäneet vähintään puoli vuotta ja joitakin oireita on ollut nähtävissä ennen 7 vuoden ikää.

ADHD:n hoito

ADHD:n oireet ovat hallittavissa oikeiden hoitokeinojen löydyttyä. Hoito tulee suunnitella yksilöllisten tarpeiden mukaan ja sen on oltava riittävän pitkäjännitteistä ja kokonaisvaltaista oireet ja perhetilanne huomioiden. Lapsen arjessa eri tavoin toimivat aikuiset, kuten vanhemmat, päivähoiton henkilökunta ja opettajat tarvitsevat tietoa ja ohjausta siinä, miten lasta voi arjen tilanteissa tukea ja ohjata. ADHD:n hoito käsittää psykososiaaliset

hoitomuodot ja lääkehoidon. Lääkitys voi helpottaa lapsen kykyä keskittyä, mikä puolestaan lisää onnistumisen mahdollisuuksia. Mahdollisen lääkityksen lisäksi tarvitaan aina arjen ohjauksellisia ja kasvatuksellisia tukikeinoja niin kotona kuin koulussa, ja samanaikaisten ongelmien esiintyvyydestä riippuen esimerkiksi toiminta- tai puheterapiaa tai neuropsykologista kuntoutusta. Myös erilaiset tuki- ja vertaisryhmät auttavat omaisia ja itse henkilöä, jolla on ADHD.

Mitä aikaisemmassa vaiheessa ADHD havaitaan, tukitoimet järjestetään ja kuntoutus aloitetaan, sitä parempi on ADHD:ta potevan henkilön ennuste. Hoidon tavoitteena on lievittää oireita ja parantaa toimintakykyä arjessa. Noin 40–50 prosentilla lapsista oireet lievittyvät aikuisuuteen mennessä.

Hoitamaton ADHD lisää psykiatristen häiriöiden kehittymisen, syrjäytymisen sekä päihteiden käytön riskiä.

ADHD – keskus

Suomen Lastenhoitoyhdistyksen ADHD-keskus on asiantuntija-, tuki-, tiedotus- ja kuntoutuskeskus. ADHD-keskus palvelee perheitä, joissa lapsella/nuorella on aktiivisuuden ja tarkkaavuuden vaikeuksia, ADHD, Touretten oireyhtymä tai muita neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia. Kohderyhmänä ovat asianosaisten ja heidän perheidensä lisäksi myös päivähoidon ja oppilaitosten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset.

YHTEYSTIEDOT:

Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
Suomen Lastenhoitoyhdistys

ADHD- keskus
Stenbäckinkatu 7 A
00250 HELSINKI
puh. 09- 3294 5520
s-posti: adhd-center@bvif.fi
www.bvif.fi/adhd-center

